

מנשרתן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה מבית מדרשו ושיעוריו של
הגאון הניקא רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

הגיון
96

פרשת דברים

ספר משנה תורה אמרו משה מפי עצמו כפי שמעו מהש"ת

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דָּבַר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל (א, א). בספר אהל יעקב למגיד מדובנא (ר"פ דברים, והובא בס' בן יהודה בע"כ) הביא בשם הגר"א, שד' חומשי' הראשונים היו נשמעים מפי הקב"ה בעצמו, שהשכינה היתה במדבר מתוך גרונו של משה, אבל ספר דברים היו ישראל שומעים כמו שמעו דברי הנביאים שאחרי משה, שהקב"ה אמר אל הנביא היום, ולמחרת הלך הנביא והשמיע הנבואה לישראל. וכ"ה בביאור הגר"א על תיקונ"ז (תיקון לב, דף עו ע"ב), והביא לכך ראיה ממה שאמר במסכת מגילה (בדף לא ע"ב) שקללות שבתורת כהנים מפי הקב"ה נאמרו ובלשון רבים, ושבתורה תורה משה מפי עצמו אמרן ובלשון יחיד. וכן כתב מדליה הערוך לנר בספרו מנחת עני (ר"פ דברים) והאריך בזה.

ספר משנה תורה הוא בעיקר מצד ישראל המקבלים, משא"כ שאר התורה הוא מפי נותן התורה

וכבר הוכיח כן המהר"ל בתפארת ישראל (פמ"א) מדברי הגמ' (שם), וביאר שאין הכוונה ח"ו שאמר דבר מפי עצמו אף אות אחת, אלא שכל דיבור שנאמר בכל שאר התורה היה השי"ת נותן הדיבור בפיו, כמ"ש בעשרת הדברות (בשמות יט, יט) "מִשְׁפָּה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹקִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל", אבל במשנה תורה היה משה מדבר מעצמו, כמו השליח שמדבר מה שצוה לו המשלח. כי יש בתורה ב' בחינות, הבחינה האחת מצד השי"ת אשר הוא נותן התורה, והבחינה ה' מצד ישראל המקבלים את התורה. לפיכך התורה כולה חוץ ממשנה תורה ראוי שימצא בה הבחינה מצד הנותן, משא"כ משנה תורה הוא מצד המקבל, כי המקבל מקבל בסוף, כאשר גמר הנותן את גזירת דבריו. וזה פירוש מפי עצמו אמרן, כלומר שלא היה השי"ת נותן הדיבור בפיו, כי לא היה משנה תורה אלא רק לקבל את התורה, ולכן הדבור הוא כפי הראוי אל המקבל, וכמו שאמר במסכת חולין (בדף סג ע"ב) שמשנה תורה לאוסופי אתי, כלומר לבאר יותר כאשר ראוי למקבל, כי המקבל הוא עיקר במשנה תורה.

כל דברי משה בספר משנה תורה הוא מפי השכינה ממש שדברה מתוך גרונו

אלא שיש לציין בזה למה שדייק רבי אבא בזה"ק בפ' ויקרא (בדף זע"א) שלכן אמרו קללות שבמשנה תורה משה מפי עצמו אמרן, ולא אמרו מעצמו אמרן, לומר שאף זאת אמר מפי אותו קול שהיה אחוז בו, כמ"ש "מִשְׁפָּה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹקִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל", שדיברה שכינה מתוך גרונו (מובא ברע"מ בפ' פנחס, דף רז ע"ב), כי לא נמצא תיבה בתורה שנאמרה מפי משה לבדו. וככל זה הוא גם בזה"ק בפ' ואתחנן (בדף רסה ע"א) בשם רשב"י.

בספר משנה תורה דיבר משה בשם השכינה

וכן כתב הריקאנטי בפ' עקב (יא, יד), וביאר שעל כן נאמר בדברות שבפ' ואתחנן (ה, יא) "שְׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת", ולא זכור כדברות שבפ' תרו, כי 'שְׁמוֹר' רומז לשכינה. ולכן דיבר משה בלשון השכינה ואמר "יְהִיָּה אֵם שְׁמַע תִּשְׁמָעוּ לִי מִצְוֹתַי וְגו' וְנִתְּנִי מִטְרָא אֶרְצְכֶם בְּעֵתוֹ", כי אין משה נואם מטר על פני הארץ. וכן הוכיח הגר"ח מוואלוז'ין בנפש החיים (שער ג, פי"ד) מפסוק זה, וביאר שהיה משה הולך ומתעלה במדרגת הנבואה בכל עת, עד שעלה בידו זוכה אליה קודם סילוקו מן העולם בשלימות היות אפשרי בכח האדם לזכות בעודו בזה העולם, כי התבטל בעיני עצמו ממציאית כלל ורק השכינה לבד המדברת, לכן אמר 'ונתתי'. וסיים, עשה שאמרן חכמים (מכילתא מס' דבחדש ד, ובספרי מטות קנב) שהשכינה היתה מדברת מתוך גרונו של משה, כמ"ש (במדבר יב, ח) "פֶּה אֶל פֶּה אֶדְבָּר בּוֹ" ולא כתוב 'אליו' אלא 'בו' - בתוכו ממש.

משה ברח את עם ישראל שיזכו לתקן אלף דור עד סוף כל הדורות ה' אֵלֶּה יְבוֹאֲתֶכֶם יִסְף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֵלֶּף פְּעָמִים ויברך אתכם פְּאֲשֶׁר דָּבַר לָכֶם (א, יא), אמרו בספרי (דברים יא, והובא ברש"י), שאמרו ישראל למשה, אתה נותן קצבה לברכתנו? כבר הבטיח הקב"ה את אברהם (בראשית יג, טז) "וְיִשְׁמְרֵי אֶת יְרַעְךָ פֶּעַפֶּר הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אִם יוֹכַל אִישׁ לְמַנּוֹת אֶת עַפְר הָאֶרֶץ גַּם יִרְעָךָ יִמְנָה", אמר להם משה, זו משלי היא, אבל שלכם - "וְיִבְרַךְ אֶתְכֶם פְּאֲשֶׁר דָּבַר לָכֶם", כחול ימים, וכצמחי אדמה, וכדגי הים, וככוכבי השמים לרוב.

וכן הוא בדברים רבה (בפרשה א' סי' ג), ושם דרשו עוד ממה שברכס בלשון 'אלף פעמים' ולא 'פעם', שיש בברכותיו מסוף העולם עד סופו, וביאר בענף יוסף (שם) בשם נזר הקודש (על המדרש שם), שברכס עד גמר תיקון העולם. כי אמר הרעיא מהימנא בזוהר (פ' פנחס, בדף רטז ע"ב), שהדורות הולכים תמיד ומתגלגלים וזור שהולך הוא דור שבא כמ"ש (בקהלת א, ד) "דוֹר הַלֶּךְ יוֹרֵךְ", ואין דור פחות משישים רבוא כדורו של משה, ותמיד דור נשמת משה עמהם לתקנם, ומובא עוד בתיקוני הזוהר (בתיקון סט, דף קיא ע"ב) שגמר תיקונם הוא באלף דור בענין תיקון הגלגולים, ועל זה אמר דוד (בתהלים קה, ח) "דָּבַר צָנָה לְאֵלֶיךָ דוֹר", ונאמר (בדברים ז, ט) "שְׁמֹר הַבְּרִית וְהִקְסֵד לְאֵהֲבֵינוּ וְלִשְׁמֵרֵי מִצְוֹתַי לְאֵלֶיךָ דוֹר", ששכרם צפון לעולם הבא בגמר התיקון אחר אלף דור, כי אז יכלו כל התקע"ד דורות ששתל הקב"ה בכל דור, והם עזי פנים שבדור, ועל זה אמרו (ביבמות סט ע"א) שאין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, דהיינו אחר אלף דור, ואחר כך יבואו נשמות חדשות.

כל אחד מדור המדבר היה שקול כנגד אלף איש ומשה כנגד כולם

ודבריו הם על פי דברי הרמ"ע מפאנו בספר עשרה מאמרות במאמר אם כל חי (ב"א סי' ג) ובמאמר קודר חין (ב"ב פ"א ול"ב), שלכן נאמר בישעיהו (כ, ס) על פי ביאת משיח "הֲקִטְוֹ יְהִיָּה לְאֵלֶיךָ וְהַצְעִיר לְגוֹי עֲצוֹם אֲנִי ה' בְּעֵתָהּ אֶחְיִשְׁנָה", כי אם יזכו ויהיה הקטון לאלף, שייקטנו כל האלף דור כמו בדור המדבר - תהיה הגאולה מיד, בבחינת 'אחישנה', כמו שאמר במסכת סנהדרין (בדף צח ע"א). כי על דור המדבר נאמר "דָּבַר צָנָה לְאֵלֶיךָ דוֹר" - שהיו כלולים בהם נשמות תורה התקע"ד דורות שקוטמו בלא עת, עם הכ"ו דורות שקדמו לנתינת התורה כמובא במסכת שבת (בדף פח ע"ב), והיה לא אחד מהם שקול כאלף איש, ומשה שקול ככולם כמ"ש בקהלת (ז, כח) "אֶדָם אֶחָד מֵאֶלֶף מִצְאָתִי" ואמרו במדרש (ויק' ב, א) שזה משה, כלומר שהיה שקול כנגד כל דור המדבר שהיו שקולים כל אחד כאלף, והיה ראוי להיות ביאת משיח בדורם, אלא שגרם החטא, ועל זה בירך אותם משה משלו "יִסְף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֵלֶּף פְּעָמִים", שהברכה שהיתה כבר מתוקנת בהם תחזור אליהם בדורות אחריהם, שיכלו כל ששים רבוא נשמות שבגוף ויזכו כולם לתיקונם, ויהיו ראויים לביאת משיח.

משה ברח את ישראל שיהיו ששים אלף רבוא כמו קודם החטא

ועל פי זה ביאר היה יהודה (שם), שברכס משה, שכפי שנחשבים אתם כעת לאלף פעמים ששים רבוא בכח, כן יוסף ה' עליכם שתהיו נמנים בפועל לששים פעמים אלף רבוא, וזאת הברכה משלי, כי כן גם אנכי עמכם נחשב לששים אלף רבוא, וכמו שאמר בזוהר (פ' בשלה, דף נח ע"א) שכיון שחטאו ישראל בעגל נטל הקב"ה ממשנה אלף חלקים מזיו קרני ההוד, וברכס שיהיו נחשבים לששים אלף רבוא כמו קודם החטא, וזו משלו, כמתפלל על אחריים על דבר שהוא עצמו צריך לו.

כאשר מחשיב אדם אך את פנימיות נפשו ואינו מחשב דעות בני האדם הוא שקול כאלף איש

ויש לציין בזה למה שכתב בספר חובות הלבבות (שער חשבון הנפש פ"ג, אות כט), והביא היעב"ץ בספרו מגדל עוז (בית מדות, עליית חשבון הנפש כט),

ישראל משלים הזמן, וזהו שאמר הנביא "הֲקִטְוֹ יְהִיָּה לְאֵלֶיךָ וְהַצְעִיר לְגוֹי עֲצוֹם", ולפיכך "אֲנִי ה' בעתה", כי זהו 'בעתה', לפי שכך היא המדה, וגם "אֶחְיִשְׁנָה", לפי שה' הוא המרבה לישראל כדי להביא הגואל קודם זמנו.

לכ"ו קודם העגלה היה של דור דעה גדול מאד עד שכל אחד היה נחשב לאלף, והיו כולין לסבול זו פני משה שהיו מביקין אלף פעמים ביותר, מה שאין כן לאחר החטא ירדו מדולתם של כפל האלף הזה, ולכן היה בהרבה להתמעט זיתו של משה שהיה שקול כנגדם אלף חלקים ממה שהיה, ועם כל זה גרם החטא שהיו זקוקים פניו למסו.

ובספר נחלת בנימין רבי יצחק בנימין וואלף (ריש מצוה פו) ביאר, שהיו בכל נשמות אלף דור הללו שזכו לכל דור המדבר, אור מקיף ואור פנימי, ומאחר שהיה נקרא "עבד נאמן" - שאין העבד קונה בשבת חזור משה וזוכה באורות המקיפים, ומאחר שהיה נקרא "עבד נאמן" - שאין העבד קונה שלא מדעת רבו (קדושין כג ע"א), על כן נותנם משה לישראל בכל שבת, אע"פ שבחדי האברהם כדי לעשות רבון קונו, והיו ענין הנשמה יתירה שהיה לישראל כמו שביאר החסיד האברהם (מענין ב' נהר מר), וביאר עוד, שביום חול זוכה כל אחד מישראל לאור פנימי בלבד לפי חלקו בתורה, ובשבת זוכה לאור פנימי ומקיף. וסיים, שכל תלמיד חכם שנקרא על שם משה כמו שאמר רב ספרא לרבא במסכת שבת (בדף קא ע"ב) "משה ספיר קאמרת", אף בימות החול יש לו אור מקיף, בסוד חלוקת דרבנן.

יוב"פ וילך (לא, כג) הביא הריקאנטי ראיה נוספת ממה שאמר משה ליהושע בשם השכינה "חַזַק וְאִמְץ כִּי אִתָּה נְבִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאָבִי וְאָנֹכִי אֵהִי עִמָּךְ".

וביאר הגר"א על תיקונ"ז שם, שחלקי נשמת אהר"ר נתקנים בסוד הגלגלים באלף דור, כגומז באות א' רבתי ד'אדם' שרביש ספר דברי הימים, והיה ראוי שישתלם כל האלף דור במשה בפעם הראשון, אלף פעמים ששים רבוא, ובחטא העגל איבד משה אלף חלקים, ונשאר בו חלק אחד כנגד אות א' זעירא של 'ויקרא', והוא ששים רבוא של דור, אבל שאר דורות לא נתתקנו, ולכן הולך בכל דור לתקן את חטאי הדורות, וכמו שאמר לו הקב"ה "לָךְ רֵד" (שמות לב, ז), כלומר שילך עם ישראל בגלותם, עת שיבוא משיח ויתקן משה את כל האלף דור.

וכפי שנתבאר דבריו בספר אספקריא המאירה (פ' שופטים, דף קיד ע"א) לרבי צבי הירש מזאמוט זיע"א.

והביא זאת הישמח משה (בפ' ויחי), וסיים: אם כן לפי זה אין בריה יכולה לידע משקל החשיבות של איש ישראל, כי זה נשקל רק בדעתו של אל דעות ברוך הוא וברוך שמו. והביא ראיה לזה עוד ממה שאמר בפרקי דר"א (פ"ט) שאשר נכנסו ישראל למצרים נכנס כביכול השי"ת עמהם במנין להשלים מספר שבעים, וסיים: ומה יזון כמה ספון אחד מישראל, אם כביכול מחשיב עצמו בחסדו ולאחד מהן.

ו"ש לציין בזה למה שכתב המשנה הלמה בלבו בספרו פרשת דרכים (דרוש ה'), שכמו בגאולת מצרים שהיה רבי האנשים סיבה למחר אל הקץ. כן לעתיד לבוא, שאף שגזר ה' שהיה בגלות סך מה, מכל מקום בסבת ריבוי ישראל יבוא הגואל קודם הזמן שגזר ה', לפי שכך היא המדה שרבי

שכאשר מכיר האדם ביתרון נפשו על גופו, ועורך חשבון נפשו הפנימי, ואינו מייחס חשיבות לאשר מחשיבים אותו בני האדם כפי חיצוניותו, ידע שמעלת נפשו יכולה להיות שקולה כנגד אלף בני אדם, כמו שאמרנו העם לדוד (בשמואל ב' יח, ג) "כִּי עֲתָה כְּמִנּוּ עֵשָׂרָה אֲלָפִים".

השור ידע קונוהו, שידע שנחרב ביהמ"ק ונולד המשיח

ידע שור קנהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן (הפסטר חזון. ישעיה א, ג). בספר מגלה עמוקות (פ' דברים) ביאר פסוק זה על פי דברי הירושלמי בברכות (פ"ב ה"ד) והמדרש (איכה רבה א, נא) על הפסוק (באיכה א, טו) "כִּי רָחַק מִמֶּנִּי מְנַחֵם מְשִׁיב נְפִשִׁי", שהיה איזה ערביי ששמע את שורו של יהודי אחד גועה ביום תשעה באב, אמר לו אותו ערביי התר את שורך ואת צמד המחרשה, כי בית מקדשן של היהודים חרב, תיכף געה השור פעם שניה, אמר הערבי שבשעה זו נולד מושיען וגואלם של היהודים. וביאר המגלה עמוקות, שזהו שכתוב (בישעיה י, לד) "וְהִלְבַּנּוּן בְּאֲדִיר יְפוֹל", ותיכף כתוב (בפרק יא, א) "וְיִצְאָה חֲטָר מִגֵּזַע יִשְׂרָאֵל", ועוד פסוקים רבים כאלו, כגון מה שכתוב (בתהלים ל, ו) "כִּי רָגַע בְּאֶפְסֹ - חַיִּים בְּרִצְוֹנוֹ" - שבאותה רגע שהקב"ה כועס, מיד 'חיים ברצונו', ועוד כתוב (בדברים לב, ט) "מִחֲצָתַי - וְאָנִי אֲרָפֵא" מיד, וכן נאמר (במכילתא, ח) "אֵל תְּשַׁמְחֵי אֲיִבְתֵּי לִי, כִּי נִפְלֵתִי - קִמְתִּי, כִּי אֲשֵׁב בַּחֲשֵׁךְ - ה' אֱוֹר לִי", תיכף לנפילה קימה, וביום מר עצמו יהיה ששון ושמחה ליהודים, לקיים הפסוק (בתהלים כב, ג) "וְעֲנָה ה' בְּיוֹם צָרָה".

הקב"ה מזרז את הגאולה ומקבץ כל ישראל יחדיו שיתקיים בעתה ואחישנה

ומכר שידע השור שנחרב הבית ונולד גואלם של ישראל, וגם הערבי אשר בשר 'חמורים' בשרם יודע 'אבוס בעליו', אין בעוונותינו הרבים 'ישן' לא ידע, אלא 'שעמי לא התבונן' - שלא רצה עמי להתבונן דרכי ה' שמתנהג עימנו ברחמים גדולים ועצומים, ומקדים את הרפואה למכה, כמו שלמדו במסכת מגילה (בדף יג ע"ב) מהכתוב (בהושע ז, א) "כִּפְרָאֵי לְיִשְׂרָאֵל וְנִגְלָה עֵינָם אֶפְרָיִם". כי כבר בליל תשעה באב [שהוא קודם לחורבן הבית, כי נשרף ביום י' באב כמובא במסכת תענית (בדף כט ע"א)] עסק הקב"ה בגאולת ישראל והכין את התרופה והתקומה לחורבן הנורא, וכמו שאמר רב עוקבא במדרש (איכה רבה א, ט) 'שבילי תשעה באב נכנס אברהם אבינו לבית קדשי הקדשים, ואחזו הקב"ה בידו והיה מטייל בו ארוכות וקצרות, אמר לו הקב"ה "מָה לִּי לְיָדֶיךָ בְּבֵיתִי" (ירמיה יא, טו), אמר לו, רבוני, בני היכן הם, אמר לו חטאו והגליתים לבין האומות וכו', וביאר המגלה עמוקות שאברהם מרמז לגילוי והתפשטות החסדים, והיה מטייל עימו ארוכות וקצרות, שהראה לו שיהיו ב' גאולות יחדיו, קצרות אף ארוכות, כי יזרז הקב"ה את הגאולה ויקבץ את כל הנשמות ביחד, ויתקיים הכתוב "וְהָאֵלֶּף לְאֶלְפֵי וְהַצֵּעִיר לְגוֹי עֲצוּם" - שיזכו ישראל להוציא כל הנשמות שבגוף, וזקו תהיה הגאולה הן 'בעתה' - מצד שיהיו ישראל זכאים, והן 'אחישנה' - מצד שיהיה הכל בתחבולותיו יתברך להיטיב עימנו.

"אמת מארץ תצמח" (תהלים פה, יב)

משיעורים יום א' פרשת נח תשע"ו יום ה' משות מסעי תשפ"א

ולהבינו בסודותיה ופנימיותה.

כי יש אדם שצריך שיעבור קושי גדול קודם שיקרב אל הקודש, בכדי שישבר את גודל גאוותו, ואם יבין את דרכי השי"ת שאינו צריך אלא להשפיל את עצמו, יהיה לו אותו הקושי 'למסך' שיוכל לבוא על ידו למדרגה גדולה בעסק התורה. ומאידך משה רבנו שהיה העניו מכל האדם, היה הלבוש שעל ידו השיג את ידיעתו יתברך - הערפל וגילוי אלוקות, שגם המסך עצמו הוא השגת אלוקות, שכפי מדרגת האדם ושפלותו כך יזכה שכל קושי וחושך שעובר יהיה לו 'למסך' שבו תחקוק לו התורה את הדרכים שיתקרב על ידם להשי"ת.

והם כל הנסיונות שעברו ישראל במדבר, והם המ"ב מסעות הקדושים שהלכו בהם ארבעים שנה. כי בכל ענין היו צריכים לעבור חושך ענן וערפל בכדי להשיג עוד ועוד את גילוי התורה ואת הידיעה ממנו יתברך, וכל מסע שעבר היה נדמה בעיניהם בתחילה כטלטול וריחוק ממנו יתברך, אבל באמת הוא מסך כמין עפר ומחיצה שהתגלו בו סודות התורה אשר היו נחלקים עליו בעצמו.

כפי שיש מסך מצד הקדושה כך יש מסך ומחיצה מצד הטומאה שנוצרה ע"י חטאו של קין והמונע והמסך הקדוש הזה הוא על מנת לקרב את האדם, וצריך האדם לחפש בו את השי"ת, כמ"ש (שמות כ, ז) "ומשה נגיש אל הערפל אשר שם האלקים". אבל צריך לדעת שיש מסך של טומאה שהוא מהסטרטא אחרא, ומסך זה נמשך למקום הבריות בחטא קין שחרג את הבל. כי קודם חטאו היו יחולים הבריות לחפש אחר השי"ת ולידע את מידת רחמנותו וגדולתו, שהוא כנגד האות א' דשם אה"ה.

וכאשר יודעים מהרחמים בעולם הזה, היא כנגד האות א' דשם אדנות, וכאשר יש גילוי לרחמי ה' וחסדו עד שיכולים להכיר את טובו יתברך בכל פרטי החיים, הוא כנגד האות י' דשם אדנ"ת. (שבתחילה יודע האדם מרחמי השי"ת במחשבה, והוא כנגד א' דשם אה"ה, וכשמגלה ורואה את רחמי בעולם, הוא כנגד א' דשם אדנ"ת, וכאשר יש גילוי לרחמים בכל חיוי האות ה' הרחמים ע"י י' דשם אדנ"ת, שהוא תכלית גילוי רחמי יתברך בעולם)

אבל כשגילה קין את מידת האכזריות המחלוקת והשנאת חינו, נסתלק האור מאותיות א' י' של שם אדנ"ת, ועל כן אמר לו השי"ת "א"י הבל אחיך" (בראשית ד, ט), וכך נשארה הארה על אותיות ד"ן, שהוא גלות. כמ"ש (שם בפסוק יב) "ונע ונ"ד תהיה בארץ", כמובא בתיקון ז' (תיקון סט בדף קיד ע"א ובדף קט ע"א), והם מסעות מצד הקלי' והסטרטא אחרא, ומחיצה זו איננה מן הקדושה, ואינה כדי לגלות את התורה ודרכי השי"ת, אלא היא מחיצה של כל הדעות המקולקלות שיש בבריאה וכל היצרים הרעים והתאוות, אשר הם כמחיצה קשה המונעת את האדם מלהתקרב אל הקודש ודרך ועסק התורה, והם חושך ענן וערפל דקליפה כמובא בזוהר פ' ויקהל (בדף רג ע"ב).

מסך הטומאה נוצר על ידי שהתחרה קין על מקום הבל ונתקנה בו עד שהרגו

ועיקר המחיצה והמסך הזה הוא דרך השקר והתחרות של בני האדם, כי שורש מסך זה בין הבורא לבראים נעשה מחטא קין, וחסאו היה מפני שהלך בדרך של תחרות על המקום של הבל, ובה נעשה 'קניא דמדורין' בישין דאתו מסטרטא דמסאבא' הנמשך מקין כמבואר בזוהר פ' בראשית (בדף נד ע"א), וכמובא במדרש (בב"ר כב, ז) שהיו נחלקים על קניני העולם, זה רוצה לטול את הקרקעות וזה את המטלטלין, והיה קין מקנא בכל חלקו של הבל, וקניא בו על שולד עם תאומו נוספת, ואף על קניניו הרחניים ועבודתו את הבורא נתקנא קין, ומפני זה הוא לכלל העבירות החמורות של של תנא אחרא ולא עבודתו וגזל, וגם עבודתו לה' וקרבנו היו מסיטרטא דקץ כל בשר' כמובא בתיקון ז' (שם בתיקון סט, בדף קיג ע"ב), שלא על מנת לעשות נחת רוח לפני השי"ת. ומכך נעשתה מחיצה לכל זרעו אחרי, עד שירדו מטה מטה בכל העבירות

הידיעה בגדולת השי"ת היא ההכרה במידת חסדו וטובו והתורה היא שמגלה זאת לאדם כתיב בתהלים (קמ"ה, ג) "גדול ה' ומהולל מאוד ולגדולתו אין חקר", והגדולה היא כנגד מידת החסד כמ"ש בדברי הימים (א-כט, יא) "לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת", וכמ"ש (בתהלים קח, ה) "גדול מעל שמים חסדך". לכן המשמעות של ההכרה בגדולת ה', היא שמכיר האדם ויודע בגודל חסדו ורחמי של השי"ת, ויודע שכל הנהגת ה' יתברך עימו ועם כל הנבראים, הם בחסד ובצדקות וברחמים גדולים לאין קץ, כמ"ש "צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו".

וכל הידיעה וההשגה של האדם בבורא יתברך היא על ידי התורה הקדושה, שעל ידי שמרבה לעסוק בה ובכל חלקיה, עד שנכנס בחזירה הפנימיים, מתגלים לו סודות התורה, ויודע את הבורא ב"ה ואת גדולתו. וגילוי זה הוא על ידי התורה בעצמה, שאחר שעשה האדם כל המוטל עליו בעסק התורה, התורה בעצמה מגלה לו את המשמעות וההבנה של כל אלה ודיבור שבה, והוא גילוי עצום ונורא, שהיכול גילוי של השי"ת בעצמו אל האדם, כי כל התגלות הבורא לישראל אינו אלא על ידי התורה.

בכדי שיוכל האדם להשיג בגדולת הבורא צריך הוא למסך בו נחלקים סודות התורה

ומפני שאין שכל הנברא יכול להכיל ולתפוס בגדולת ה' יתברך ובגודל רחמי המתגלים בתורה, צריך הוא למסך ולבוש קדוש, שהוא כמו ממוצע בינו לבין הבורא יתברך, ובמסך ולבוש קדוש זה, נחלק קול השי"ת, שהם סודות התורה, ואותם יכול האדם לראות בעינים ולהכיר בגדולת ה' יתברך בהנהגתו ובעוצם רחמי.

זה אשר כתוב בשמות (כ, ד) "וכל העם רואים את הקולות", ומאידך כתוב (בדברים ד, יב) "תמונה אינכם רואים זולתי קול", כי היה הענן והערפל שורה על הר סיני, והוא היה הלבוש והמסך המבדיל בינם לבין השי"ת, ובו גילה וחלק הקב"ה את דיבורי התורה, והם היו משיגים את אותו הקול ורואים בגדולת השי"ת בעיניהם כמציאות הנראית לעינים, וכמובא בזוהר פ' יתרו (בדף פא ע"א), ולא היה חופץ בינם לבין קול השי"ת אלא אותו המסך והערפל שהבדיל ביניהם, כדי שיוכלו לתפוס ולהשיג בגדולת הבורא ב"ה אע"פ שהם בשר ודם, וכמ"ש (בדברים ד, ג) "השמע עם קול אלקים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה - ויחי", שהקול היה מתוך האש והערפל שהיה על ההר.

והוא נקרא מסך קדוש ונדמה לישראל כמונע להשגת הידיעה בגדולתו יתברך, כי אותו המסך נדמה תחילה כענן ערפל וחושך - קודם שבא לידיעה ממנו יתברך. והוא מוכרח להשגת הידיעה ממנו יתברך, ודרך משל, קודם שבא האדם להבנה בידיעת הלימוד בו הוא עוסק, מוכרח קודם לכן שיהיה לו ענן וערפל, שאינו מבין את הדברים ויש לו קושי בלימוד, ובאמת הם הכלים שעל ידם יבוא לידיעת הלימוד בצורה בהירה ומיוחדת ויכוון לאמיתתה של תורה.

המסך והערפל בקדושה הם כידים המקרבים אותו שיוכל להשיג כפי מדרגתו וזכות המסך כפי מידת העונה

וכך הוא בהשגת ידיעתו יתברך, שה'ענן' הוא כנגד החסד, 'חושך' כנגד הגבורה, ו'ערפל' הוא כנגד התפארת כמובא בתיקוני זוהר חדש (בדף קטו ע"א), שהם כמו הידים של ה' ב"ה שעל ידם הוא מקרב ומחיק את האדם ודרך 'שמאל זוהר וימין מקרבת', כדי שיוכל האדם להכיל בשכלו את דרכו וצדקותו של ה' יתברך, וכמ"ש במשנה רבנו (שמות לג, כב) "ושכותי כפי עליך עד עברי", שבכדי לגלות לו את דרכי הסתיו הקב"ה כביכול עם ידו, כדי שיוכל להכיל את ההשגה בגדולתו יתברך. ולשם כך היא כל בריאת האדם - שיידע ממנו יתברך על ידי התורה הקדושה בעצמה, וכפי המדרגה של האדם וגודל ההשגה שצריך האדם להשיג באמונה ובידיעה ממנו יתברך, כך יהיה אותו הלבוש והמסך, וכך תהיה התורה מחזרת אחר האדם להחכימו

הנזכרות, ונמחו כל זרעו של קין בדור המבול כמובא בפרקי דרבי אליעזר (בפראק ל).
משה ואהרן תקנו את הקנאה של קין ועל כן ביטלו את מסך הטומאה וקבלו את התורה
והתיקון לחטא קין נעשה על ידי האחדות בין משה ואהרן, כי משה ואהרן ביטלו את התחרות והקנאה ביניהם, שאע"פ שהיה אהרן הנביא ומנהיג ישראל במצרים, ועל כן אמר משה לקב"ה "שלח נא ביד תשלח" (שמות ד, יז), שהוא אהרן כמובא במדרש (תנחומא שמות כז), אף על פי כן אמר לו הקב"ה (שם יד) "וראך ושמח בליבך" - שישמח על כך שאתה הוא זה שתגאל את ישראל. כי היו משה ואהרן נקיים מכל קנאה ותחרות ביניהם, וכל רצונם היה לראות במעלת האחר שיהיה במדרגה ומקום חשוב יותר.

ועל כן הקפיד הקב"ה ביותר כשדברו אהרן ומרים במשה, וזה שאמר אהרן למשה (במדבר יב, יא-יב) "אל נא תשת עלינו חטאת וגו', אל נא תהי כמת אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל חצי בשרו", היינו שלא יזכר לנו החטא הראשון של קין, שנאמר בו "לפתח חטאת רובץ" (בראשית ז, ז), ושלא יתעורר ח"ו זכרון המיתה של הבל, שהיו הוא וקין כאחד ברחם אמה, ונאכל חצי בשרו - גדמת הבל על ידי קין. ועל ידי שהיו משה ואהרן באחדות, תיקנו את ההסתרה הגדולה שהייתה בבריאה מחטא קין, ובטלו את המסך של הטומאה שהייתה חוצצת בין ישראל לבוורא ב"ה.

משה גילה אצל ישראל את המסך דקדושה שעל ידו יוכלו לידע מרחמי השי"ת

כי באכזריותו על הבל הכחיש קין את הרחמים, ובזה סילק את הארת האות א' דשם אה"ה, שהוא כנגד א' ד'אנכי ה' אלקיך' כמובא בתיקון ז' (תיקון ל' בדף ע"ד א'), ואמר "לא ידעתי, השומר אחי אנכי" (כמובא בתיקון סט שם, בדף ק"ד ע"ב), כלומר שלא ידע שהמשכת הרחמים מאיתו יתברך ושמיירתם בעולם תלויים ברחמים שלו על אחיו, אבל משה החזירו כמ"ש (בדברים ט, כ) "ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההיא", ולכן זכה לגלות את המסך דקדושה כמ"ש (שמות טו, ט) "הנה אנכי בא אליך בעב הענן", שהחזיר את הא' ד'אנכי, שהם הרחמים שיתגלו בחושך ענן וערפל מצד הקדושה, שהם כנגד מ"ב מסעות.

וזה ע"ב הענן, שאע"פ שהם הסתרה, והסתרה היא מצד הגבורה ושם מ"ב כנודע, באמת בפרימיות הכל הוא על מנת לקרוב לגילוי טובו יתברך מצד שם ע"ב שהוא גימט' חסד. וזה 'חושך ענן וערפל' (ע"ה בגימט' תצא) חסר "אלה מסעי בני ישראל" (בגימט' תתיט) עולה כמספר ע"ב שהוא בגימט' חסד, כי כל המסך דקדושה, הנראה כדוחה ומונע, שהם מ"ב המסעות, הוא בכדי לגלות בו את סודות התורה, שבהם ישיג האדם את גדולת חסדו וטובו יתברך (כי באמת לא יחוש ענן וערפל מצד הקדושה, הכוללים בתוכם יגילוי ה'חסד' ש'באלו המסעות).

על ידי השלום שעשו משה ואהרן תקנו את הפגם של קין בהארת שם אדנו"ת בעולם

ועל ידי השלום בין משה ואהרן נמשכה כל הברכה לישראל, כמ"ש בסוף מסכת עוקצין שלא מצא הקב"ה כלי מחזיר ברכה לישראל אלא השלום, ואותו הכלי הוא המסך והערפל דקדושה שהמשיכו לישראל, שהוא שלמות שם אדנו"ת בגימט' היכל, שנפגם על ידי קין, שעל ידי היכל זה היו יכולים להשיג את רחמי השי"ת, שהוא שם הוי"ה, ונעשה יחוד שמות הוי"ה אדנו"ת.

וזה ענין ברכת שים שלום, שכל השפע בתפילה נמשך על ידה, וזה 'המברך את עמו ישראל' ר"ת גימט' אלקים, שהוא המסך דקדושה, כמ"ש "ויגש משה אל הערפל אשר שם האלקים", ועל ידו היו יכולים להשיג את כלי השלום שהוא שם אדנו"ת ויחודו בשם הוי"ה, וזה 'בשלום אמן', ב-שלום מרמז לב' פעמים שלום, כנגד משה וכנגד אהרן, שהם ב' צדיקים, שהצדיק נקרא שלום כמובא בזהר נח (בדף ט"ו ע"ב), כי משה היה עושה שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, ואהרן היה עושה שלום בין אדם לחברו. 'אמן' הוא גימט' הוי"ה אדנו"ת, וכמובא כל זה בכוננות (שעה"כ דרושי העמידה ו), כי ע"י משה ואהרן נעשה יחוד הוי"ה אדנו"ת.

ולאחר שביטלו את מסך הטומאה שהוא קינא דמסבותא' הנמשך מקין, הביאו את ישראל למדרגה שיעמדו בפני המסך הקדוש, שהיא מונע וערפל מצד הקדושה, בכדי שיוכלו על ידו להשיג בסודות התורה את הידיעה ממנו יתברך, וזה שכתוב "אלה מסעי בני ישראל... ביד משה ואהרן", כי כאמור כל אלו הלבושים הקדושים שהם חושך ענן וערפל דקדושה, הם מונעים מצד הקדושה, והם כזייתים המקרבות את האדם למקום בו יוכל להשיג כפי מדרגתו, וכמ"ש (בתהלים עז, כא) "נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן", ב' צדי' מרמז לב' ידיים, שמאל וימין מקרבת, שהם המניעות מצד הקדושה כאמור.

שלמות המסך דקדושה היה בבניית בית המקדש על ידי שלמה המלך

ושלימות אותו המסך דקדושה וביטול המסך הטמא מהחטא של קין היה בבניית בית המקדש. כי מובא במדרש (ב"ר כב, ז) שהיו קין והבל מדיינין ביניהם, זה אומר בתחומי יבנה בית המקדש, וזה אומר בתחומי יבנה ביהמ"ק, ומתוך כך הרגו קין והבל, וכנאמר בהם (בראשית ח, ח) "ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו", ואין 'שדה' אלא ביהמ"ק, כמ"ש (מכילתא יב) "ציון שדה תחרש". וכאשר בנה שלמה את בית המקדש נשלם שם הוי"ה וזכה 'שלמה' ששמו ירמז למלך שהשלום שלו, כמובא בזהר חדש (על ש"ה, בדף פ"ב ע"א). כי בית המקדש היה ההיכל בו היו ישראל באים ומשיגים את הדרך לעבוד להשי"ת, כל אחד כפי שורש נשמתו, וכאשר היה בא אדם לבית ה' ומקריב קרבן ועושה תשובה, היה מתנקה מכל הזוהמה והחטאים ונשטף לפני הקב"ה כביום הולדו.

ובזמן בית המקדש אע"פ שהייתה לאדם מחיצה, שהיא כענן המכסה ממנו את ההשגה בגדולת השי"ת וידיעתו, עם כל זה הייתה רוח קדושה בבית המקדש שהייתה מסלקת ממנו ענן זה, כמ"ש באיוב (לז, כא) "ועתה לא ראו אור וגו' ורוח עברה ומטהרים", שהייתה נמשכת עליו טהרה עד רגליו, שהם המקומות הנמוכים והמגושמים ביותר שביאדם, והיה נעשה כבירה חשה ויעובד להשי"ת מתוך שמוחה

וחשק גדול. וכך בזמן בית המקדש היו הדורות יכולים להשיג מדרגות של יראה ואהבה לפני השי"ת במדרגות גדולות ועצומות, שאין אנו בדור הזה יכולים להבין ולתפוס אפס קצה מהדעת והמחשבה שלהם שידעו בסודות התורה ובגדולת ה' והשגת טובו וחסדו.

בשנאת חנים עוררו את חטאו של קין ונפסקה מחיצת ברזל בינינו לבין הידיעה מטובו וחסדו של השי"ת

אך בזמן שהפסיקו גלגות את הרחמים אחד על השני, וגילו את מידת האכזריות, אף על פי שהיה בית המקדש קיים, נעשה אותו המסך עבה יותר ויותר, וכשכבר באו לידי שנאת חנים, עוררו בזה את החטא הראשון, שהוא חטא קין. כי זה כלל, שבכל חטא שחוטאים לפני האל הגדול והנורא מעוררים גם החטא הראשון שנעשה כמוהו בעולם, שעל כן אנו אומרים בוידי' 'אבל חטאנו אנחנו ואבותינו', לכלול גם את החטא הראשון שמתעורר ונזכר על ידינו. ולכן בכל עת זמן שהתעוררה שגאה בין ישראל, התעורר ענין של גלות וחורבן כנגדו, כגון עשרה הרוגי מלכות - שנעשה על ידי הזכרון של מכירת יוסף. וכאשר עוררו את חטא קין, נסתלקה ההארה מאותיות א"מ משם אדנו"ת, ושאר ד"ו, שהוא חורבן בית המקדש.

ומיום שחרב ונשרף בית המקדש, נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים כמובא במסכת ברכות (בדף לב ע"ב), כי אותו ה'היכל' הקדוש שהיו מגלים על ידו את טובו וחסדו ורחמנותו של השי"ת, אבד מאיתנו, וגם המונע והמסך הקדוש, שהוא החושך ענן ערפל דקדושה, שהם הידים של הצדיקים ומשה ואהרן המקרבים אותו לידיעת טובו וחסדו יתברך, שבזכותם כל קושי שהיה לאדם נעשה למסך שעליו חקוק סוד בתורה המקרבו אל השי"ת - כל זה נעלם מאיתנו, ותחת זה נעשתה מחיצה ומסך, שהוא חושך ענן וערפל מצד הטומאה.

מיום שחרב בית המקדש אין המסך והמונע לאדם מצד הקדושה אלא הוא מונע מצד הטומאה

ועל כן צריך לדעת ולהבדיל בין המסך והמונע לאדם מצד הקדושה, למסך והמונע לאדם מצד הטומאה. כי כל המונעים והמסתירים לאדם את אור ה' יתברך מיום שחרב בית המקדש, הם מונעים מצד הטומאה והסטרטא אחרא, והמשמעות של חורבן בית המקדש זהו אותו המסך והמחיצה שהיא מצד הטומאה שיש בעולם. לכן צריך לדעת, שהמונע שיש לאדם אינו מצד הקדושה, אלא שהוא מסך מצד היצר הרעה למונעו ולבטל ממנו את הטובה שיוכל להשיג בהשגת התורה וידיעת השי"ת.

ועל כן צריך האדם להתגבר כאריה, ולהלחם במסך זה הרעה למונעו מטובה הרבה, כי כשידע האדם שאין זה מניעה מצד הקדושה, לא יחוס ויכנע כלפי המונעים אותו, אלא יתגבר לבקוע את זה המסך המעכבו מליך אחרי ה' יתברך וקיום התורה. כי בכדי לבקוע מסך זה צריך התגברות גדול, כי הוא דבוק בבשר, כמ"ש (בראשית ו, ג) "בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה", מאה ועשרים בגימט' מסך, ואינו כ'פרוכת המסך' שהייתה מבדילה בין הקודש לקודש הקודשים, שזהו ענין ה'מסך' מצד הקדושה, אלא היא מצד הטומאה ומבדילה אותו מהמקום בו יוכל לראות בתורה את כל הרחמים והטוב של הבורא יתברך, עד שאינו רואה אלא את הדין והגלות.

בכדי שיוכל לעמוד מול המסך והמונע צריך להיות איש מלחמה

ומפני שזה המסך דבוק בבשר צריך האדם שיסיר מעצמו כל כבדות ועייפות, ויתגבר מהעצלות, שכל אלו הם ענן וערפל על מוחו ומחשבתו המונעים אותו מלהאמין שיוכל הוא לבקוע את מסך זה, ועל כן בכדי לבקוע את מסך הטומאה צריך להיות 'איש' כמ"ש (בתהלים א, א) "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים", כלומר שידע שהוא צריך להתגבר בכל כוחו כנגד כל המעכבים אותו מלהשיג את הלבוש והמסך הקדוש שעל ידו יוכל לבוא אל תכליתו שלשמה הוא נברא, וזה עיקר היציאה למלחמה, כמ"ש (בדברים כ, א) "כי תצא למלחמה על אויבך" - שהוא בכדי לבקוע את מסך הטומאה. ובזה יוצא האדם מחורבנו הפרטי הנמשך מחורבן בית המקדש, ובזה מעלה את כל הסובבים לו ואת כל הנשמות התלויות בו, ומקרב את ביטול החורבן של כל ישראל עליהם הוא ערב, כמובא במסכת סוטה (בדף לז ע"ב).

שורש קנאת קין וחטאו היה בשקר שלא רצה לקבל את מקום מדרגתו ולכן הוא המסך שיש על עיני כל הבויות

והוא כלל, שייצר הרע של האדם נברא מהחטא, והיינו שבכל הנבראים יש שורש לכל מיני רע, ושורש זה נמשך בכל הגופים מחטא אדם הראשון, וכשאדם חוטא, הוא מגדיל ובונה את אותו השורש להיות כח בפועל בליבו - המתאוה לטבעו להוציא את הרע הזה מן הכח אל הפועל. וכך אמרו בתיקון ז' חדש (בדף קלא ע"ב), שפעם נקרא יצה"ר נחש ופעם עמלק ופעם פלישתי וכו', ולכל אדם נעשה בו יצרו כפי חטאיו. ועל כן כל מסך הטומאה שנעשה בעולם מחטאו של קין, נעשה על ידי שהיה בקין שורש רע שהיה תקיף יותר מאצל הבל כמובא בתיקון ז' (בתיקון סט, דף צט ע"ב), והרע שייצא בו מן הכח אל הפועל, היה השקר, ואף כששאלו השי"ת "אי הבל אחיך", אמר "לא ידעתי". ומפני זה שלא רצה לדעת ולהכיר את מקומו, שיש בו זוהמת הנחש בתקיפות ובחזוקה יותר מהבל אחיו (כמובא בתיקון ז' שם), על כן בא להלחם בהבל ולקנאות בו, עד שבא לכל העבירות החמורות שבתורה.

ולכן עיקר מסך הטומאה שנמשך מחורבן בית המקדש הוא השקר שיש בעולם, שכל הדעות שיש בעולם הם שקר, וכל הרצונות והדרכים הם שקר, ומהם משתלשל לאדם זיעות נפסדות שצריך להתאוות לדברים משונים, וכל אלו הדברים הם מסך כמחיצת ברזל החוצצים בינו לבין ה' יתברך, שלא ידע ויכיר מגודל חסדיו ורחמיו העצומים. ולכן גם משה ואהרן שזכו ובקעו את מסך הטומאה והמשיכו את המסך דקדושה בעולם, הוא מפני שהיתה להם אמת, ומתוך האמת שוב לא הייתה ביניהם תחרות, והיו יכולים לקבל את התורה.

לא יוכל האדם לקבל את מסך הטומאה הנמשך מן החורבן אלא על ידי אמת

לפיכך הדרך היחידה שבה יוכל האדם לקבל את מסך הטומאה החופף עליו ומונע

קנאת סופרים תרבה חכמה אינה קינאה במקום חברו ובחכמה הנשפעת אצלו

ובדרך עסק התורה, יהיה האדם בורח מן התחרות מן הקנאה ומן הכבוד, כי מה שאמרו בבבא בתרא (כא ע"א) קנאת סופרים תרבה חכמה הוא סוד גדול כמבואר בזוהר פ' תרומה (בדף קכו ע"ב), והוא מש"כ (בראשית ל, א) "ותקנא רחל באחותה", שהיו רחל ולאה שונות בתכלית, וקנאת רחל בלאה לא היתה כהקנאה בדרך העולם, אלא שרצתה שייאיר אור השי"ת במקומה כפי שמאיר ללאה במקומה, כי אור השי"ת הוא אור וחסד פשוט, אך אינו מצטייר אצל כל אחד בשווה, ורצתה רחל שאף אצלה פצטייר האור לטובה, כפי השי"ת במקומה ודרגתה שלה.

ולעומת זאת קנאת ההבל של דרכי העולם היא כחטאו של קין, כי הוא לא ידע את מקומו, ורצה שיצטייר השפע במקומו כפי שהוא אצל הבל. ועל כן בתשעה באב אין מטיילים ונמצאים בהבל, ואין שואלים בשלום אדם לחברו, וכל זה בכדי שכל אחד יכיר את מקומו ויתרחק מן הקנאה והתחרות.

עיקר הריחוק מן השקר הוא על ידי המחשבה לשם מה רצונו ועשייתו

ועיקר הדרך שיבוא האדם להתרחק מן השקר היא ההתבוננות והמחשבה שיחשוב בכל דבר שעושה לשם מה הוא עושה כן, וכך יברר וימצא את כל הרצונות הפסולים וכל הדעות המרחיקים אותו מהשי"ת, וישליכם מעליו. ועל כן ביום תשעה באב אנו אסורים בלימוד תורה, שהמחשבה בזה הוא פחד עצום ונורא - איך יכול אדם להתקיים ללא תורה, ואיך נמשכת כך חיות לעולם, אלא שזהו חלק מהדרך לזכות ללימוד כראוי, כי ההתבוננות לשם מה הוא לומד היא הדרך בלימוד התורה, וכפי שההכנה למצווה היא חלק מן המצווה, והיא שגורמת להארה העצומה הבוקעת מן המצווה, כך המחשבה על דרך ורצון האדם בלימודו, היא שתביא אותו לקדושת התורה, שיוכל לכונן בה לאמיתה של תורה לשמה, ללא מחשבה על כבוד קנאה ותחרות.

עיקר שליטת מסך הטומאה על האדם היא על ידי עצלות ורפיון ידיים

ובכדי שיוכל האדם להתחיל ולבקוע את כל מסך הטומאה והחורבן שיש סביבו, הוא על ידי שיהיה תחילה איש מלחמה, ויתגבר כאריה בעבודתו את בוראו. כי עיקר השליטה של החורבן הוא על ידי הרפיון ידים העצלות והכבדות, ולכן למרות שבדור זה הנשמות חלושות, מאידך זהו דור שיוכל לראות את בנין בית המקדש, כי כל מה שאין אנו נגאלים הוא מפני שאין אמת, וכל אחד שיתגבר על עייפות החומר, ויהיה גיבור מלחמה, מיד יסור ממנו הענן והערפל ממוחו ועיניו - ויוכל לבקוע את מסך הטומאה, וכשמסר את מסך הטומאה, יתכן נמשך מסך הקדושה, שהוא גילוי של חמים וסודות התורה, ויכול ליקרב אל הקודש באמת.

ממנו את כל הטובות בגשמיות וברוחניות, הוא על ידי אמת, וכשתהיה האמת בידי הוא כלי המלחמה שעל ידו יוכל לבקוע את החושך שיש לפניו, ולהתקרב לאור שבתורה, להרגיש את נעימותה ואת מתיקותה, ובה יתגלו לו כל הטוב והחסד שרוצה הקב"ה להשפיע לו. וככל שיהיה האדם קשור באמת, כך יהיה לו את הקשר לתורה בכל הזמנים, ואף כשאינו עוסק בתורה, תהיה התורה מחזרת אחריו להדריכו ויזכה להביט בעולם מתוך חכמת התורה והרחמים שבה.

כי מלבד מה שצריך לדבר אמת, המדרגה הראשונה באמת היא, שצריך לחשוב אמת, לרצות אמת, ולא לעשות שום תנועה שאינה אמת. ואח"כ יוכל האדם להכנס בשערי עבודת השי"ת בדרך של אמת, היינו שיהיה אמת לפני השי"ת בכל עבודתו, ורק כשתהיה כל עבודתו לפני השי"ת באמת יוכל להבין מה היא מידת האמת של הצדיקים בעבודתם ובתורתם, שמפני זה הם אלו המוסרים את התורה מדור לדור.

האמת היא מדרגה שאין יכולים בכל להשיג ומדרגת כל אדם להיות רחוק מן השקר

והתחלת השגת מידת האמת היא על ידי יסוד אחד - שידע שהוא לא באמת, כי להיות אמת הוא עבודה של מאה עשרים שנה, חתירה אחר חתירה, שמשיג עוד ועוד מן האמת. אבל ההתחלה היא שידע שהוא אינו באמת, כי מפני שמסך זה החופף על האדם הוא מאותו השורש האמור, שהוא עשוי כולו משקר, צריך תחילה שייסיר מעצמו את השקר, וזה עיקר מעלת האדם בתחילת הדרך עד שבא לאמת - שמתרחק מן השקר.

בתשעה באב יושבים על הארץ כדי לגלות דעתנו שאנו יודעים אמת מהי

ועל כן בתשעה באב אנו יושבים על הארץ, כדי להודות בכך שאין בנו מן האמת. כי אנו רואים בחוש שכאשר נתפס איזה אדם בקלונו ששקר, הוא משפיל את עיניו ונבזה בעיני עצמו מאוד, עד שרוצה להיות נעלם מן העין. כי השקר הוא מסיטרא דמותא, שהוא בארץ, וכהרשעים הקרואים בחייהם 'מתים' כמובא במסכת ברכות (בדף יח ע"ב), ולעומתם נקראים הצדיקים 'חיים' כמ"ש (בשמואל ב' ג, כ) 'בן איש חי' (כמו שדרשו שם), מפני שהם בצד האמת ובזה הם זקופים וחיים אינם צריכים ליבוש מפני שום אדם, והוא כנגד שלימות ח"י חוליות שבשדרה.

ועל כן אנו יושבים בתשעה באב בסמוך לארץ כשפלים ובושים, בכדי לגלות דעתנו שאין בנו את האמת. ואחר שיודע האדם שאינו אמת, יוכל להתחיל להסיר ממנו את לבושי השקר, ועל זה נאמר (בתהלים פה, יב) "אמת מארץ צמח", שעל ידי שהאדם מכיר ויודע שהוא בארץ למטה, ואין בו את האמת, יוכל להתחיל להסיר מטומאת המחיצה של השקר. כי כך היא דרך הטומאה, שכאשר אין נותנים לה מקום היא מסתלקת והולכת, וכך הוא גם במסך הטומאה, כמו שאמרו בתיקון"ז (תיקון מח, בדף פה ע"ב).

תחילת הסרת השקר היא שלא יסכים האדם לדרכי הגויים ופורקי עול התורה

ותחילת הסרת השקר, הוא שלא יהיה דומה האדם לדרכי הערב רב ואומות העולם ודעותיהם, ומכל דבר שאצלם הוא כמטרה ותכלית יהיה נבדל. כי בכל דבר שהם מגדלים ומפארים, אין לנו עם הקודש לפאר זאת, כי המגדל את השקר, מחזק הוא בזה את המסך החופץ בינו לבין התורה, ומחזק בזה את חורבן בית המקדש, כי היבדלות מדרכיהם היא שמרוממת את שכל האדם שיוכל לבקוע את מסך הטומאה הנמשך מן החורבן, כי דרכם הרעה היא להשליט את דעותיהם ודרכיהם בכל העולם, וכך נכנסת דרכם לבתי ישראל עם הקודש, והוא הבאת החורבן לתוך ביתו של האדם, עד שנעשים לומדי התורה בעיניו כאנשים בזויים, ושופט בדעתו מי מהם במעלה של עובד להשי"ת ומי אינו כן, ובזה הוא בכלל אפיקורס כמו שארץ בזה הגר"ח וולוז'ין בנפש החיים (שער ג' פ"ג בתרא).

על כן הדבר הראשון הוא שלא לקנאות בהם ולא לרצות להיות חלק מהם ודרכיהם. ועל כן בתשעה באב סיבב השי"ת שילכו ישראל במנעלים שאינם בפאר וחיצינות, וגם הלבושים אינם בגדים שיש לאדם להתפאר בהם, כי בתשעה באב אנו מגלים דעתנו שהגויים חיים בשקר והוללות, אבל אנו מכירים במסך והחורבן שיש בינינו לבין האמת.

הריחוק מן השקר הוא בזכרון יום המיתה בכל יום ולכן הולכים בתשעה באב לבית הקברות
והדבר השני שצריך האדם כדי להתרחק מן השקר, הוא זכרון יום המיתה. כי צריך האדם ליתן את דעתו בכל יום חוק בל יעבור על יום האחרון, הוא יום המיתה, ויזכור שיבוא יום שיובילו אותו לבור, ושם הוא יהיה לבד, ולא יליו אותו אלא מה שיקח עימו תורה ויראת שמים וכל דבר שבקדושה, ושם לא יכבדו אותו, ולא יהיה דבר שיוסגרו עליו מלבד מה שעשה לפני השי"ת. ויצטיר בדעתו איך ששוטפים ומטהרים אותו, וכורכים אותו בתכריכים ומניחים אותו בבור.

כי 'ירא שמים' אינו אדם עם פנים תמימות, אלא אדם החושב ומכין את עצמו ליום המיתה, עד שאינו מתבהל לחשוב מיום האחרון. ועל כן נוהגים ביום תשעה באב ללכת אצל בית הקברות כמו שכתב הרמ"א באו"ח (סימן תקנ"ט ס"ו). ובזה יהיה האדם מתרחק עוד מן השקר, ויוכל לבקוע את מסך הטומאה המונע ממנו את כל הטובות ברוחניות וגשמיות.

¹ואמר רבי ישראל מויד'ניץ בעל האהבת ישראל, אף פעם לא הכרתי אדם שהגיע לאמת, אבל ראיתי כאלו שרחוקים מן השקר.

²ואמר הרבי מרימנוב שהסגולה הטובה ביותר להנצל מעניא בישא הוא על ידי שיבדל האדם ממלבושי אומות העולם, ובאמת הוא נרמז אצל יוסף, שהוא השורש הקדוש להנצל מעניא בישא, כמ"ש "בן פורת עלי עין" - ונאמר בו "ויעזוב בגדו בידה וינס" (בראשית לט, יב).

יצא לאור עולם
הקונטרס כרם שלמה
בנין ירושלים

מאור תורתו ושיעוריו של מורנו ורכנו הגאון הינוקא
הרב שלמה יהודה בארי שליט"א
מענייני דיומא בין המצרים ט' באב ובנין ביהמ"ק
הקונטרס כולל כמה משיעוריו ושיחותיו של רבינו
שנמסרו במשך השנים

ניתן להשיג אצל הרכזים ברחבי הארץ
מיפני הרכזים המפורט ניתן לשמיעה
בקו שיעורי הינוקא 02-5306506

לציבור הקוראים היקר

הדפסת העלון כרוכה בהוצאות רבות, העלון יוצא בצמצום והביקוש עצום. ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס לעמותת יד להועיל עבור 'משולחן שלמה', ולציין ההקדשה. או בהעברה: בנק: מזרחי טפחות (20) סניף: 417 (גאולה) מס' החשבון: 521025 שם העמותה: 'יד להועיל' - עבור העלונים, ולציין את שם ההקדשה.

לבקשת רבים ניתן לשמוע בקו 'שיעורי הינוקא'

עובדות והנהגות מחיי ואורחותיו של הגאון הינוקא מו"ר שליט"א בשלוחה 4 מאת הגאון הרב יחזקאל צמח שליט"א ות"ח נוספים. כמו"כ ניתן להאזין לשיעורים האחרונים ומאמר יומי. מספר הקו 02-5-306-506 האזינו ותחי נפשכם